

Ortadoğu birliğine doğru ilk adım mı?

Ekonomi / 10/06/2010

Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Suriye arasında ortak bir deklarasyon imzalandı. Dört ülke arasında ticaret, gümrük, tarım, sağlık, ve enerji alanlarında işbirliğinin artması ve vizelerin kaldırılması hedefleniyor.

Türk-Arap İşbirliği Forumu 3. Dışişleri Bakanları toplantısının sonunda Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu tarafından okunan ortak deklarasyonda, "Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Suriye arasındaki ilişkilerin birbirlerine ortak tarih, kültür ve coğrafyayla emsalsiz bir şekilde bağlı olan halklarının iradesi temelinde artmakta olan siyasi diyalog, ekonomik karşılıklı bağımlılık ve kültürel etkileşim temelinde nitelendiği" bildirildi.

Mevcut işbirliğinin çok uluslu ve kurumsal bir çerçevede güçlendirilmesi, uzun vadeli stratejik ortaklığın ve aralarındaki dayanışmanın geliştirilmesi ve ekonomik entegrasyona doğru ilerlenmesi hedefine dikkat çekilen deklarasyonda, "Yüksek Düzeyli Dörtlü İşbirliği Konseyi (YDDİK)" tesis edilmesi ve bu ülkeler arasında serbest ticaret ve dolaşım alanı oluşturulmasının kararlaştırıldığı belirtildi.

YDDİK'nin, ortak çıkarlar ve ilgi alanları çerçevesinde işbirliğinin geliştirilmesi konusunda sağlam bir temel teşkil eden serbest ticaret ve vize muafiyeti alanlarındaki mevcut ikili anlaşmalar ve uygulamalar temelinde yapılacağı ifade edilerek, Türkiye'nin bu anlayışla Suriye, Ürdün ve Lübnan'la vize muafiyeti anlaşmalarını yürürlüğe koyduğu hatırlatıldı. Türkiye'nin ayrıca Suriye ve Ürdün'le serbest ticaret anlaşmaları imzaladığının da hatırlatıldığı deklarasyonda, Türkiye ile Lübnan arasında serbest ticaret anlaşmasının (STA) imzalanabilmesi için de müzakerelerin halen devam ettiği kaydedildi.

Deklarasyonda, Türkiye ve Lübnan'ın bu bağlamda iki ülke arasında STA'nın en kısa zamanda akdedilebilmesi için müzakereleri aktif bir şekilde sürdürme taahhüdünde buldukları belirtilerek, bu

hususun dörütlü sürece tam katılım sağlanması açısından gerekli olduğu vurgulandı.

Deklarasyonda, dörütlü mekanizmanın taraflar arasındaki ikili taahhütlerin yerine geçmeyeceği, bölgedeki tüm diğer kardeş ve dost ülkelerin katılımına açık olacağı belirtilerek, dörütlü konseyin koordinasyonunun dışışleri bakanları tarafından yapılacağı bildirildi.

Konsey'in yılda en az bir kez istişare amaçlı başbakanlar düzeyinde toplanacağı ve katılımcı ülkelerin ev sahipliğini dönüşümlü üstleneceği belirtildi.

Deklarasyonda, enerji, ticaret, gümrük, tarım, sağlık, yatırımlar, içişleri, su, çevre ve ulaştırma gibi alanlar ile gündeme bağlı olarak diğer alanlardan sorumlu bakanların da Konsey'e iştirak edebilecekleri ve Konsey'in işbirliğinin ortak çıkarlar çerçevesinde diğer alanlarda gelişmesine paralel olarak bu alanlardan sorumlu bakanları da içerecek şekilde geliştirilebileceği vurgulandı.

Konsey'in çalışmalarının koordinasyonunun ve toplantıların gündemlerinin nihai hale getirilmesinin katılımcı ülkelerin dışışleri bakanları tarafından yapılacağı belirtilerek, Konsey üyesi bakanların karşıtlarıyla yılda en az bir kez dörütlü formatta toplanarak, Konsey'e sunulmak üzere görev alanlarına giren alanlarda somut adımlar atılmasına yönelik eylem planları geliştirecekleri bildirildi.

Deklarasyonun ilan edilmesi sırasında Davutoğlu'nun yanı sıra Suriye Dışışleri Bakanı Velid Muallim, Ürdün Dışışleri Bakanı Nasır Cevde ve Lübnan Dışışleri Bakanı Ali Eşşami de bulundu.

DAVUTOĞLU SORULARI YANITLADI

Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Suriye arasında ortak deklarasyon imzalanmasıyla ilgili olarak, "Bu dörütlü serbest ticaret, serbest vize bölgesi hiçbir şekilde AB'ye alternatif değildir" dedi. Davutoğlu, Türk-Arap İşbirliği Forumu (TAF) Dışışleri Bakanları 3. Toplantısının sona ermesinin ardından düzenlenen basın toplantısında gazetecilerin sorularını yanıtladı.

"Türkiye, Suriye, Ürdün ve Lübnan Arasında Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi Tesis Edilmesi Hakkında Ortak Siyasi Bildirge"yi Türkiye adına imzalayan Davutoğlu, bu bildirgenin Türk-Arap Forumu çerçevesinde yapılan toplantının önemli bir semeresi olduğunu söyledi.

4 ülke arasında birkaç ay süren görüşmeler sonucunda imzalanan ortak bildirge ile tam anlamıyla serbest vize, serbest ticaretin söz konusu olacağı bir ekonomik işbirliği alanının tesis edileceğini ifade eden Davutoğlu, bunun güçlü bir siyasi irade göstergesi olduğunu ve bölgede kalıcı işbirliği ortamını da pekiştireceğini kaydetti.

Bir gazetecinin, "Bazı Arap ülkelerinin Türkiye'nin İran ile ilişkilerinin boyutundan rahatsız olduğu yönünde haberler var" demesi üzerine Davutoğlu, böyle bir rahatsızlığın söz konusu olmadığını söyledi.

Arap Birliği Genel Sekreteri Amr Musa'nın, son Arap zirvesinde dile getirdiği gibi bölgeyi kuşatan yeni bir istişari işbirliği alanı kurulması konusunda Türkiye'nin de İran'ın da Arap Birliği'nin bu çağrılarına muhatap kabul edildiklerini belirten Davutoğlu, konuşmasına şöyle devam etti:

"Dolayısıyla Türkiye'nin Arap dünyası ve İran ile geliştirdiği ilişkiler birbirlerini tamamlayan ilişkilerdir. Biz bütün komşularımızla ilişkiler geliştiriyoruz. Arap dünyası ile çok ileri ilişkilerimiz var. İran ile de komşuluğumuzdan, tarihi bağlarımızdan gelen ilişkilerimiz var. Bu ilişkilerin hiçbirisi diğerini dışlayan, engelleyen veya diğerine karşı bir ilişki gibi görülemez. Tahran deklarasyonu konusunda ise Arap Birliği en başından itibaren deklarasyonun olumlu bir adım olduğu konusunda desteklerini ifade etmişlerdir. Bölgemizdeki bütün Arap ülkeleri Tahran deklarasyonunu önemli bir barış imkanı oluşturduğu konusunda Türkiye'yi ikili ilişkilerde tebrik etmişlerdir. Bizim ulaşmak istediğimiz hedef, bölgedeki halklar arasında kalıcı istikrarın, kalıcı barışın temin edilmesidir ve bunu

da gerçekleştirmeye kararlıyız."

-AB ALTERNATİFİ DEĞİL-

Dışişleri Bakanı Davutoğlu, bir gazetecinin, "Bu oluşum bana AB'nin kuruluş dönemini hatırlattı. Acaba Türkiye AB'ye karşı alternatif bir oluşuma mı gidiyor" sorusu üzerine, "Bu dörtlü serbest ticaret, serbest vize bölgesi hiçbir şekilde AB'ye alternatif değildir. Onu ikame etmez. Türkiye açısından AB'ye yönelik taahhütler geçerlidir ve AB'ye tam üyelik konusunda da Türkiye kararlıdır" diye konuştu.

Türkiye'nin, AB ile tam üyelik sürecinde bulunmasının diğer bölgelerle ilişkilerini sınırlayamayacağını, sınırlandırmaması gerektiğini vurgulayan Davutoğlu, "Aksine bizim bu ilişkileri geliştirmemiz ileride Türkiye AB'ye üye olduğunda, hem AB'ye, hem de ilişkilerimizi geliştirdiğimiz dost ve kardeş ülkelere kazanç sağlayacaktır. Bunları birbirlerine alternatif kutuplar gibi görmek doğru değil" dedi.

Davutoğlu, AB'nin serbest ekonomik alan oluşturma konusunda iyi bir örnek teşkil ettiğini ifade ederek, ancak AB'den çok önce, AB'nin hayallerde bile olmadığı dönemde Urfa, Halep, Şam, Beyrut ve Amman'ın tek bir bölge gibi çalıştıklarını, bu şehirlerin birbirleri ile serbest ticaret yaptıklarını ve birbirlerine serbest bir şekilde gelip gittiklerini anlattı.

Davutoğlu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Biz şunu hayal ediyorduk, bu gerçekleşiyor; İstanbul'dan kalkan bir kişi hiçbir engelle karşılaşmadan Halep'e, Şam'a, Amman'a, Beyrut'a gidebilecektir. Aynı şekilde Beyrut'tan kalkan birisi de aynı gün Halep'e oradan Urfa'ya gidip gece de evine dönebilecektir. Amman'dan kalkan bir kişi yine hiçbir engelle karşılaşmadan Türkiye'den AB alanına geçecektir. Biz bunu her ne surette olursa olsun gerçekleştireceğiz. Yarın buna diğer dost ve kardeş ülkeler Irak, Suudi Arabistan, Mısır hangi ülke olursa olsun katıldığında alan daha da genişleyecek ve bölgemiz bir başarı hikayesine şahit olacak. Ülkelerle birbirleri ile kaynaşacak."

-FİLİSTİN İÇİNDEKİ İHTİLAFA-

Bir gazetecinin, "Filistinlilerin içindeki ihtilafın ne şekilde çözüleceğine" ilişkin sorusu üzerine de Bakan Davutoğlu, bu son gelişmelerin Filistinlilerin arasındaki ihtilafın bir an önce giderilmesinin elzem olduğunu gösterdiğini belirtti.

Ortaya çıkan bu yeni atmosferin, Filistinliler arasında birliğin temini konusunda da ciddi bir zemin oluşturduğuna dikkati çeken Davutoğlu, bu konuda çalışmalar yürüten ve toplantılara gelen Mısır Dışişleri Bakanı ile ikili görüşme de yaptığını bildirdi.

Davutoğlu, "Hamis lideri Halit Meşal'in, gemilerin Türkiye'den Gazze'ye yardım götürmek üzere hareket etmesinden önce Türkiye'de bulunup bulunmadığına" ilişkin bir soru üzerine de bu haberlerin doğru olmadığını, bunların tamamen spekülasyon haberler olduğunu kaydetti.

-İSRAİL ULUSLARARASI ALANDA HESAP VERMEK ZORUNDA-

Yabancı bir gazetecinin, "İsrail'e gelecek dönemde nasıl davranılması gerekmektedir. Gazze'ye ambargoyu sona erdirebilmek için somut öneri ve teklifler geldi mi" sorusu üzerine Davutoğlu, bu konuda Türkiye'nin tutumunun gayet net, açık olduğuna dikkat çekti.

İsrail'in, uluslararası sularda, uluslararası hukuka aykırı bir şekilde saldırıda bulunduğunu ve 8 Türk, 1 Amerikan vatandaşını öldürdüğünü hatırlatan Davutoğlu, bu saldırının uluslararası zeminde mutlaka hesabının sorulması gerektiğini belirtti.

Davutoğlu, Türk ve diğer 32 millete mensup yolcuların İsrail'den Türkiye'ye getirilmesinden sonra bu konuda çalışmalarını daha da yoğunlaştırdıklarını ifade ederek, şöyle devam etti:

"Bildiğiniz gibi BM Güvenlik Konseyinin bir kararı var, bir başkanlık kararı açıklaması var. Burada uluslararası soruşturma komisyonu kurulması talep ediliyor. BM Genel Sekreteri Ban Ki-mun da sayın başbakanımızı arayarak bununla ilgili bir teklifi bize iletti. Biz bu teklifi kabul ettik. İsrail tarafı henüz bu teklife cevap vermedi. Kendi ulusal soruşturmasını yapacağını söyledi. Biz kesinlikle böyle bir ulusal soruşturmayı kabul etmeyiz. Bu suç uluslararası sularda işlenmiştir ve uluslararası bir suç niteliğindedir. Dolayısıyla bütün uluslararası forumlarda bunun takipçisi olacağız. Başbakanımızın diplomasiden kastettiği bu. Ama bunun da ötesinde biz son dönemde bütün ilgili BM Güvenlik Konseyi üyeleri ile de görüşüyoruz. Gazze'ye ablukanın en kısa sürede kalkması içinde her türlü çalışmayı yapmaya kararlıyız. Gazze'den abluka kalkmadan bu tür gerginliklerin önüne de geçilemez. Dün sayın (ABD Başkanı Barack) Obama'nın bu konuda yaptığı açıklamayı da takdir ediyoruz. Başta Amerika olmak üzere bütün müttefiklerimizle bu konuyu gün be gün konuşuyoruz. İsrail bu konuda uluslararası alanda hesap vermek zorundadır. Gazze'den de abluka kalmak durumundadır."

-DAVUTOĞLU'NUN KONUŞMASI-

Dışişleri Bakanı Davutoğlu, basın toplantısında yaptığı konuşmada da bu forumda Türkiye ile Arap dünyası arasındaki ilişkilerin daha da stratejik bir nitelik taşıması için atılabilecek adımları gözden geçirdiklerini söyledi.

Davutoğlu, şunları söyledi:

"Bugün gerçekleştirilen toplantı son derece önemli gelişmelerin bölgemizi etkilediği bir dönemde gerçekleşti. Her şeyden önce Gazze'de süren abluka dolayısıyla ciddi mahrumiyetler içindeki kardeşlerimize yardım ulaştırmak üzere harekete geçen sivil toplum kuruluşlarının içinde bulunduğu gemilere yapılan saldırı toplantımızda detayıyla tartışıldı. Arap Ligi üyesi ülkelerin dışişleri bakanları bu toplantıda Türkiye'ye desteklerini ve Türk halkının bu konuda attığı adımlara olan şükranlarını ifade ettiler."

Saldırının hemen ardından, 2 Haziranda, Arap Birliği Bakanlar Konseyinin olağanüstü toplanarak, Türkiye ile dayanışmasını ve bu filoda vatandaşları bulunan 32 ülkeyle olan dayanışmasını açık bir şekilde vurguladığını anlatan Davutoğlu, "Bundan sonraki süreçte İsrail'in mutlaka ve mutlaka uluslararası bir soruşturma ile bu hunharca saldırının hesabını vermesi gerektiği konusunda net bir tavır takınmışlardır" dedi.

Bugün de her şeyden önce bu konuda Türkiye ile Arap Birliği arasında istişarelerin tam bir işbirliği içinde devam etmesi yönünde karar verdiklerini belirten Davutoğlu, Libya Dışişleri Bakanı Musa Kusa ve Arap Birliği Genel Sekreteri Amr Musa'ya bu konudaki kararlılıklarını Arap Birliği adına vurguladıklarını, diğer muhatapların da bu konuda ülkelerinin Türkiye ile olan dayanışmalarını dile getirdiklerini söyledi.

Davutoğlu, "Bugünlerde bölgemizde İran nükleer programı çerçevesindeki gelişmeleri, BM Güvenlik Konseyinde alınan kararı ele aldık. Bu konudaki fikirlerimizi karşılıklı olarak paylaştık. Ayrıca (Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı AİGK) CICA toplantısı vesilesiyle Türkiye'de olan (Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Tarık El) Haşimi, bakanlar toplantısına katılarak, Irak'taki son gelişmelerle ilgili bilgi verdi" şeklinde konuştu.

Irak'ın hem Arap Birliğinin saygın bir üyesi hem de Türkiye'nin çok önemli bir komşusu olduğunu belirten Davutoğlu, "Biz Irak ile seçim sonrasında sağlıklı ve Irak'ın bütün kesimlerini kuşatan bir hükümetin kurulmasına büyük önem verdiğimizizi bir kez daha vurguladık. Bu çerçevede diğer ilgili konuları da gözden geçirdik. Özellikle Filistinliler arası uzlaşma konusu başta olmak üzere. Bütün istişarelerde şunu bir kez daha gördük ki Türkiye Arap Ligi arasında kurumsallaşan ve Türkiye Arap dünyası arasındaki ilişkileri daha da pekiştiren bu forum süreci bölgemizde kalıcı barışın, istikrarın, refahın temini konusunda çok ciddi bir işbirliği ortamı oluşturmaktadır. Biz Türkiye olarak bu işbirliği ortamını geliştirecek her türlü adımı atmaya hazırız. Arap dünyasıyla ilişkilerimizi bundan sonra da geliştirme konusunda kararlıyız" dedi.

(aa)

